

VOGELS IN DE WIJK: VREEMDE GASTEN 2, DE OOIEVAAR

Door Marijke van Ittersum

Een heel bijzondere gevleugelde gast die vorig jaar in het park verscheen, was de ooievaar. Een ooievaar! Dat kan toch niet waar zijn! Maar de foto die ik toegestuurd kreeg (gemaakt op 13 mei 2021), liet er geen twijfel over bestaan: het is beslist een ooievaar. Nu zijn ooievaars weliswaar aan een opmars bezig in ons land, maar zomaar in ons stadspark neerstrijken, dat blijft toch iets heel bijzonders.

De ooievaar (*Ciconia ciconia*) is niet zomaar een doorsnee-vogel. Het is een vogel met een dramatische geschiedenis in ons land. In de jaren '70 was er vrijwel geen ooievaar meer te vinden in Nederland. Dat kwam door de droogte in de Sahel (waar de vogels in de winter verblijven) en de intensivering van de landbouw hier, waardoor het voedselgebied minder te eten opleverde. Daardoor gingen weer veel jonge ooievaars dood tijdens de trek naar het zuiden. Maar de soort is opnieuw geïntroduceerd, via twaalf zogenaamde 'buitenstations' van waaruit de jongen van gefokte vogels uitgezet zijn. En met groot succes: de ooievaar is weer helemaal terug in Nederland.

Je ziet hem ook niet makkelijk over het hoofd, want een ooievaar wordt tussen de 100 en 110 cm groot (van bek t/m staart) en heeft een spanwijdte van ruim anderhalve meter. Hij is wit, met zwarte randen aan de vleugels, een rode bek en rode poten. Mannetjes en vrouwtjes zien er hetzelfde uit. Ze broeden bij voorkeur op hoge plekken. We kennen allemaal de grote wielen die op palen in de buurt van huizen en boerderijen staan: vinden ze een heerlijk plekje.

Voordat er een ooievaarsgezin gesticht gaat worden, maakt de man de vrouw uitgebreid het

hof. Ze klepperen daarbij, een heel kenmerkend geluid voor deze vogels. Ze broeden één keer per jaar en zitten daarbij ruim een maand op de (ongeveer) vier eieren. De jongen zitten dan nog twee maanden op het nest. Dan vliegen ze uit, al worden ze nog wel in de gaten gehouden door de zorgzame ouders, die ze soms nog wel tot drie weken blijven voederen. Ooievaars eten overigens alles wat ze te pakken kunnen krijgen: insecten, muisen, mollen, kikkers, hagedissen, maar ook andere jonge vogels, zelfs aas en afval.

Er komen ook veel ooievaars uit Denemarken en Duitsland om hier 'op te vetten', voordat in de nazomer de trek naar Afrika gemaakt gaat worden. En – best bijzonder – daar zijn ook zwarte ooievaars bij. In vogelboekjes wordt wel eens gedaan alsof die ook in Nederland horen, maar dat is niet zo. Ik heb er zelfs nog nooit eentje gezien, maar zo'n inktzwarte, enorme vogel met felrode bek en poten, zal beslist iets bijzonders zijn. 'Onze' ooievaars steken trouwens bij Gibraltar over naar Afrika, heel verstandig lijkt me: daar is de kortste route over zee.

Maar er is ook een deel (ongeveer een vijfde) van de ooievaars dat de laatste jaren lekker in Nederland blijft overwinteren.

Maar waar kennen we de ooievaar eigenlijk echt van? Natuurlijk van het volksgeloof dat de vogel geluk brengt, in het bijzonder door het bezorgen van baby's aan huis.

Dat idee komt waarschijnlijk uit de middeleeuwen. Toen trouwde men bij voorkeur rond midzomerdag. Niet lang daarna vliegen de ooievaars naar het zuiden en precies negen maanden later zijn ze weer terug om

al die pasgetrouwde stelletjes een baby te brengen. Dat is nog eens een goede planning!

En waar komen al die baby's dan vandaan? Die plukken ze uit meren, vijvers en moerassen. 'Want iedereen weet dat daar de zielen van ongeboren kinderen ronddwalen.' Tenminste, dat zeggen oude verhalen. De beroemde sprookjesschrijver Christiaan Andersen heeft er een sprookje over geschreven, dat ook 'De ooievaars' heet. Maar dat is geen vrolijk sprookje. Een stel kinderen zingt een moorddadig lied onder een ooievaarsnest om de jongen bang te maken en alleen het jongetje dat protesteert (Piet), krijgt het volgende jaar een broertje en zelfs ook een zusje. Het gemeenste kind krijgt een dood broertje. Maar sindsdien heten alle ooievaars Piet. Zo, dat weet u ook weer!

